

RBOI-Rotterdam bv

Natuurparagraaf bestemmingsplan noordelijke en oostelijke stadsrand,
Roermond
Onderdeel dassenleefgebied

INLEIDING

Het plangebied maakt deel uit van het leefgebied van de das in Roermond-oost en, in groter verband, van Midden-Limburg. Deze regio was omstreeks 1900 één van de belangrijkste dassenleefgebieden in Nederland. In de eerste helft van de twintigste eeuw nam de dassenstand hier, zoals ook elders in Nederland gebeurde, geleidelijk af. Vanaf 1960 is sprake van een abrupte afname van het aantal bewoonde dassenburchten in Midden-Limburg. Pas vanaf jaren '90 is er weer sprake van herstel van de dassenpopulatie in deze regio (Van der Grift & Verboom 2001). Thans liggen ten oosten van Roermond weer diverse grote, bewoonde dassenburchten. Vanaf 2000 vindt, zij het niet systematisch, maar toch met enige regelmaat monitoring plaats van de burchten in de directe omgeving van de A73-Zuid. De lijst van onderstaande rapporten, opgesteld door bureau TAKEN, maakt duidelijk dat het gebied de afgelopen tien jaar intensief is onderzocht:

- Dassenonderzoek RW 73-Zuid – “Bait-Marking Study”, nr. 1575-B d.d. 27-06-2001, i.o.v. Rijkswaterstaat Dir. Limburg;
- Dassenonderzoek RW 73-Zuid – Baitmarking 2002, nr. 1575-E d.d. 04-07-2002, i.o.v. Rijkswaterstaat Dir. Limburg;
- Dassenonderzoek Roermond-Oost, nr. 1654-A d.d. 19-11-2002, i.o.v. Gemeente Roermond;
- Ecologisch veldonderzoek N293-Noord, 2004, nr. 1735-B d.d. 24-11-2004, i.o.v. Provincie Limburg;
- Ecologisch onderzoek Stadsrandzone Roermond, nr. 1779-A d.d. 24-08-2005, i.o.v. Priga BV;
- Ecologisch onderzoek Retailpark Roermond, nr. 1783-A d.d. 27-09-2005, i.o.v. Van Po Beheer BV;
- Dassenonderzoek RW73-Zuid. Eindverslag monitoring burchten A73-Zuid, nr. 1575-AJ d.d. 21-03-2006, i.o.v. Rijkswaterstaat Dir. Limburg;
- Reconstructie Schaarbroekerweg – Natuurcompensatieplan, nr. 1842-A d.d. 08-03-2007, i.o.v. Gemeente Roermond;
- Mobility Park Roermond Route 73. Ecologisch vooronderzoek en Projectplan, nr. 1883-A d.d. 17-12-2007, i.o.v. Van Pol Participaties BV;
- Tegelarjeveld-oost. Natuurcompensatieplan, nr. 00193-A d.d. 18-07-2008, i.o.v. Zuidgrond B.V.;

- Outdoor Center Roermond – Ecologisch vooronderzoek, nr. 00258-A d.d. 05-11-2008, i.o.v. Van Pol Beheer BV;
- Stadsrandzone Roermond-Oost. Visie op natuurcompensatie, nr. 00216-A, *in prep.*

Daarnaast heeft Alterra nog een tweetal rapporten uitgebracht:

- Grift, E.A. van der & J. Verboom. 2001. *Levensvatbaarheid van de dassenpopulatie in Midden-Limburg na aanleg van Rijksweg 73-Zuid. Modevaluatie van effecten van de toekomstige rijksweg Venlo-Roermond inclusief mitigerende en compenserende maatregelen op de levensvatbaarheid van de dassenpopulatie in Midden-Limburg*. Alterra-rapport 099, Wageningen;
- Niewold, F.J.J. & G.J.D.M. Müskens. 2002. *Gevolgen van de aanleg van de Rijksweg 73-Zuid voor de dassenpopulaties*. Alterra-rapport 361, Wageningen.

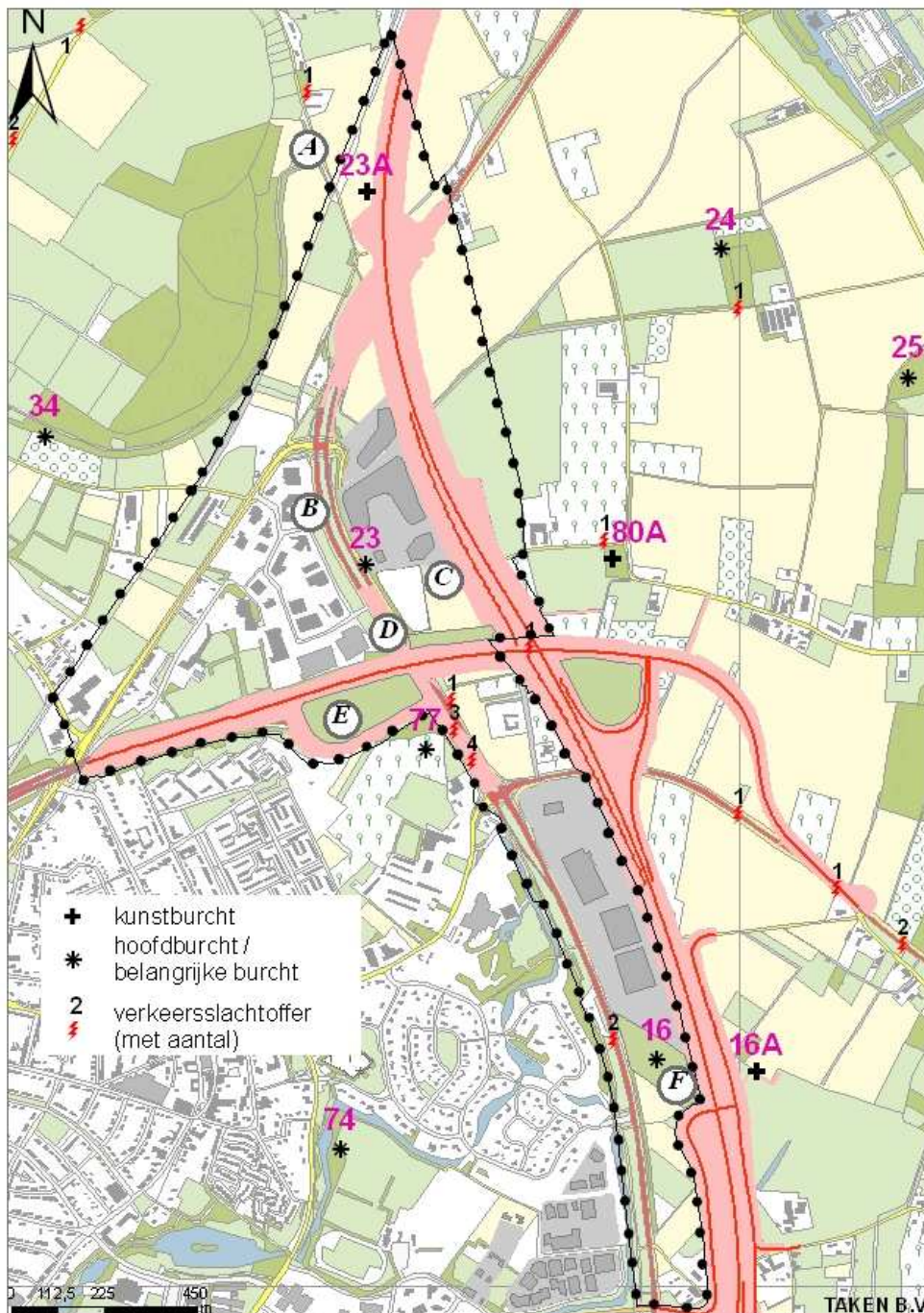
Onderstaande informatie over het dassenleefgebied is ontleend aan bovenstaande rapporten, terwijl in januari-februari 2010 tevens een beknopt veldonderzoek is uitgevoerd, om zodoende een actueel beeld te kunnen presenteren.

Hierna volgt als eerste een beknopte beschouwing van de recente ontwikkelingen. Daarna wordt een vrij gedetailleerde beschrijving gegeven van de aanwezige burchten binnen het plangebied en de directe omgeving. Vervolgens wordt ingegaan op voorzieningen (dassentunnels) en knelpunten (met name ontbreken van voorzieningen, met verkeersslachtoffers tot gevolg). Tenslotte wordt een overzicht gegeven van de aanwezige compensatiepercelen.

RECENTE ONTWIKKELINGEN IN HET LEEFGEBIED VAN DE DAS

Het leefgebied van de das ten oosten van Roermond is door de recente ruimtelijke ontwikkelingen ingrijpend gewijzigd. Door de komst van de A73 is enerzijds een grote oppervlakte leefgebied verloren gegaan (in totaal circa 34 ha), terwijl anderzijds leefgebied is doorsneden. Vanwege de stedelijke ontwikkeling in de stadsrandzone, het gebied tussen de Wirosingel en de nieuwe snelweg, is laatstgenoemd gebied ook vrijwel geheel verloren gegaan voor de das (in totaal circa 28 ha). Wel heeft Rijkswaterstaat diverse faunatunnels aangelegd om migratie van de das van west naar oost en vice versa mogelijk te maken. In het noorden van het plangebied is daarnaast nog een wildviaduct aangelegd, zodat er uitwisseling mogelijk is, niet alleen voor de das, maar ook voor groter wild, tussen het Maasplassengebied en de landbouw- en natuurgebieden ten oosten van Roermond.

Naast de aanleg van faunatunnels met bijbehorende rasters (mitigerende maatregelen) zijn in de stadsrandzone enkele compensatiegebiedjes aangelegd. Ook binnen het plangebied liggen enkele compensatiepercelen (zie onder).

figuur 1: Dassenburchten en verkeersslachtoffers 2007-2009

BESCHRIJVING VAN DE DASSENBURCHTEN

In figuur 1 zijn de belangrijke burchten in het plangebied en de directe omgeving ervan weergegeven. Het betreft deels burchten die permanent bewoond zijn en waar vrijwel jaarlijks ook jongen geboren worden. Binnen het plangebied zijn een drietal burchten gelegen: 16, 23 en 23A. In de directe omgeving liggen nog een drietal burchten, te weten 16A, 77 en 80A. Hieronder volgt, gaande van noord naar zuid, een toelichting per burcht, maar eerst wordt in tabel 1 een beknopt overzicht gepresenteerd van de status en geschiedenis van deze burchten. Ook worden in deze tabel de burchten vermeld, die weliswaar op enige afstand liggen, maar waarvan het bijbehorende territorium deels binnen het plangebied gelegen is.

tabel 1

Geschiedenis en status van voor het plangebied relevante dassenburchten

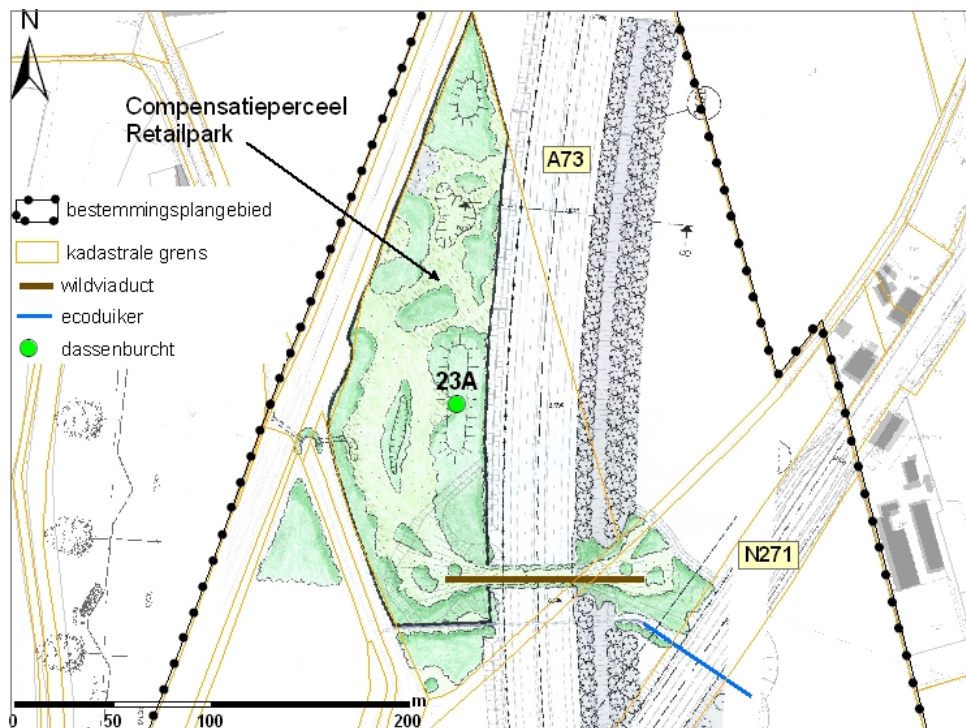
Nr	Omschrijving	Geschiedenis	Status 2001-2007	Status 2008-2009	Status 2010
BURCHTEN BINNEN PLANGEBIED					
16	houtwal, tankstation	>100 jr	hoofdburcht	hoofdburcht	hoofdburcht
23	Schaarbroekerweg	<20 jr	bijburcht/ hoofdburcht	bijburcht	bijburcht
23A	kunstaburcht Broekhin Noord	sinds sept. 2006	bijburcht	bijburcht	bijburcht
BURCHTEN DIRECT BUITEN PLANGEBIED					
77	Tegelarijeveld-oost	>100 jr	bijburcht	hoofdburcht	hoofdburcht
16A	kunstaburcht voor 16	sinds apr. 2005	bijburcht	bijburcht	bijburcht
BURCHTEN VER BUITEN PLANGEBIED, MAAR WAARVAN TERRITORIUM OVERLAPT MET PLANGEBIED					
80A	kunstaburcht voor 80	sinds nov. 2004	hoofdburcht	hoofdburcht	hoofdburcht
74	Sportpark De Wijher	<20 jr	hoofdburcht	hoofdburcht	hoofdburcht
34	Vuilbenden	>100 jr	hoofdburcht	hoofdburcht	hoofdburcht

Burcht 23A

Burcht 23A is een kunstaburcht, aangelegd in het natuurcompensatieperceel voor het Retailpark, in de driehoek tussen de spoorlijn Roermond-Venlo, de weg Broekhin-Noord en de A73 (zie foto 1 en figuur 2). Dit perceel heeft een oppervlakte van 1,33 ha. Er zijn een tweetal units van 2 kamers gemaakt. Dassen hebben zich al vrij snel na voltooiing van de burcht, najaar 2006, in deze burcht gevestigd. Ook momenteel (februari 2010) is de burcht nog steeds goed belopen. Beheer van het perceel is tot nu toe achterwege gebleven. Er dient in elk geval eens per jaar gemaaid te worden, zodat grasland in stand gehouden wordt met het oog op wormenproductie (stapelvoedsel van de das). Momenteel is er alleen sprake van een kruidenruigte. De bedoeling is dat het gebiedje wordt overgedragen aan Staatsbosbeheer.

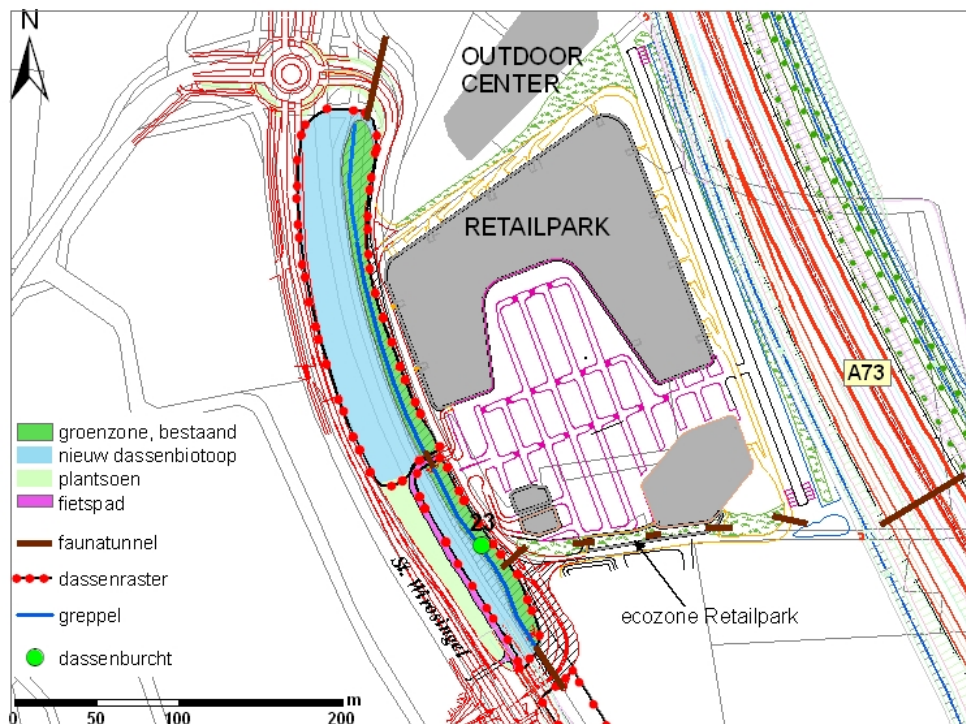
foto 1: Burchtgebied 23A, op de foto rechts van de snelweg (18.06.2008)

figuur 2: Overzichtskaartje van burcht 23A

Burcht 23

In de restruimte tussen de Schaarbroekerweg en de Wirosingel is enkele decennia terug een bosje aangeplant met voornamelijk eiken. In dit bosje loopt parallel aan de Wirosingel een vrij diepe greppel, die eigenlijk nooit watervoerend is. In deze greppel hebben zich dassen gevestigd. In verband met de aanleg van een ontsluitingsweg voor het Retailpark is najaar 2007 een deel van de burcht vergraven, omdat deze zich ondergronds vertakte in oostelijke richting en er kamers lagen onder de aan te leggen weg. Het niet vergraven deel van de burcht is ondanks de verstoring bewoond gebleven. Ter compensatie van het verlies van dassenleefgebied door het aanleggen van de genoemde weg, is door de gemeente Roermond een nieuw dassenbiotoop gecreëerd ter grootte van circa 0,9 ha, waarmee het bestaande burchtgebied aanmerkelijk is vergroot. Hiervoor is de oostelijke rijbaan van de Wirosingel benut, die in het kader van de herstructurering van wegen in dit gebied is komen te vervallen. Rond dit dassenbiotoop is een raster geplaatst, zoals op figuur 3 te zien is. Er zijn aan drie kanten van het burchtgebied dassentunnels aangelegd om verbindingen met het buitengebied open te houden. In figuur 3 zijn deze tunnels weergegeven. Het burchtgebied is namelijk te gering van omvang om een hele dassenclan in leven te kunnen houden. Ook is het noodzakelijk dat er uitwisseling plaatsvindt met populaties in het buitengebied van Roermond en Swalmen. De bedoeling is dat dit perceel in de toekomst wordt meegenomen in het ecologisch beheerregime van de gemeente. Het zal dan van tijd tot tijd worden begraasd.

figuur 3: Overzichtskaartje van burcht 23

foto 2: Dassenwissel Wirosingel tussen landgoed Tegelarije en toekomstige woonwijk Tegelarijeveld-oost; dassenburcht 77 bevindt zich achter de telefoonmast (26-01-2010)

Burcht 77

In de nog open ruimte tussen de Wirosingel, de N280 en de bebouwing van Maasniel is een oude dassenburcht aanwezig, in een houtwal. Burcht 77 ligt net buiten

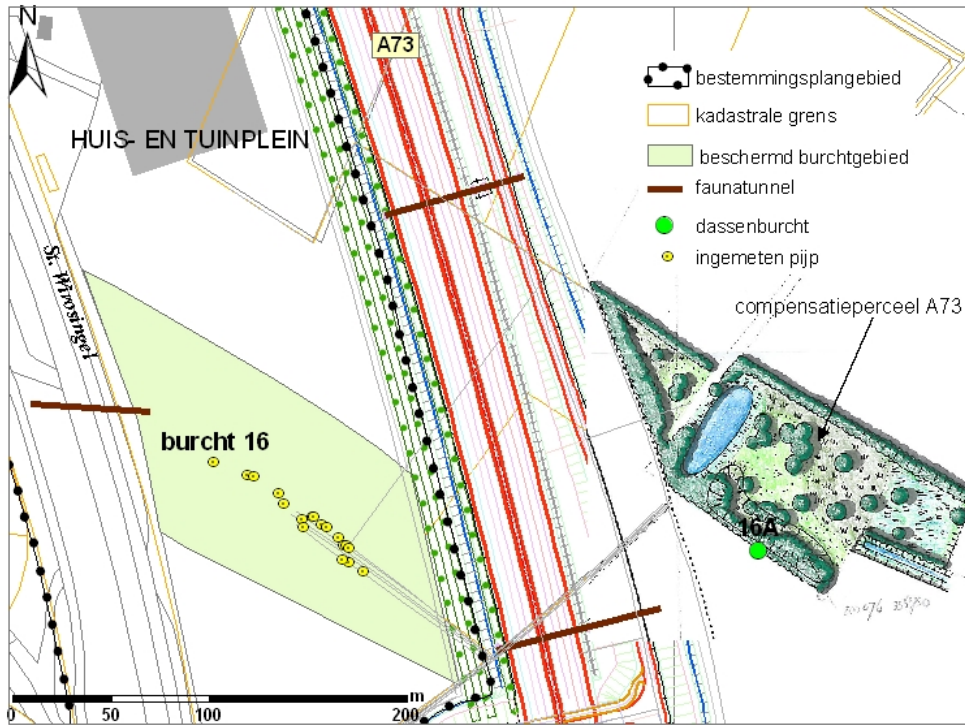
de plangrens, maar het leefgebied overlapt voor een belangrijk deel met het plangebied.

De genoemde houtwal vormt de afscheiding van een boomgaard met hoogstamfruit, die de afgelopen jaren steeds verder verwildert. De burcht bevindt zich op een zeer beschutte locatie, die bovendien zeer moeilijk toegankelijk is. Dit zal ook één van de redenen zijn waarom deze burcht het de laatste jaren steeds beter doet. Rond 2001 was de bewoningsstatus echter matig en werd deze burcht dan ook als bijburcht bestempeld. Er is sprake van uitwisseling met de dassen van de burcht 74 in sportpark De Wijher; hoewel de route van de das door bebouwd gebied loopt. Deze verbinding is dan ook niet optimaal. Er bestaat ook verbinding met het landgoed Tegelarije aan de overzijde van de Wirosingel. De wissel is goed zichtbaar op bovenstaande foto 2. Er ligt hier echter geen dassentunnel onder de weg door. Het is daarom ook niet verwonderlijk dat er van tijd tot tijd verkeersslachtoffers vallen, zie figuur 1.

Sinds 2008 is sprake van permanente bewoning en worden er ook jongen op de burcht geboren. Er bestaan plannen om de open ruimte aan te wenden voor woningbouw, waardoor de toekomst van deze burcht onzeker is.

Burchten 16 en 16A

Burcht 16 betreft een zeer oude burcht, met ingangen over een grote lengte van de houtwal, die tussen de Wirosingel en de A73 gelegen is, zie figuur 4. Rijkswaterstaat heeft een strook van circa 45 m ter weerszijden van de houtwal aangekocht (in totaal 1,66 ha), om zodoende de burcht veilig te kunnen stellen. In verband met de doorsnijding van het leefgebied direct naast de burcht door de snelweg, is er ook een kunstburcht (16A) aangelegd aan de oostzijde van de A73, op circa 250 m afstand van de bestaande burcht. Burcht 16A ligt net buiten het plangebied, in een compensatieperceel voor de A73 (met een oppervlakte van 1,28 ha). Beide burchten zijn zeer goed belopen.

figuur 4: Overzichtskartje van burchten 16 en 16A

foto 3: Dassensporen in de sneeuw, richting tunnel t (zie figuur 2)

VOORZIENINGEN VOOR DE DAS

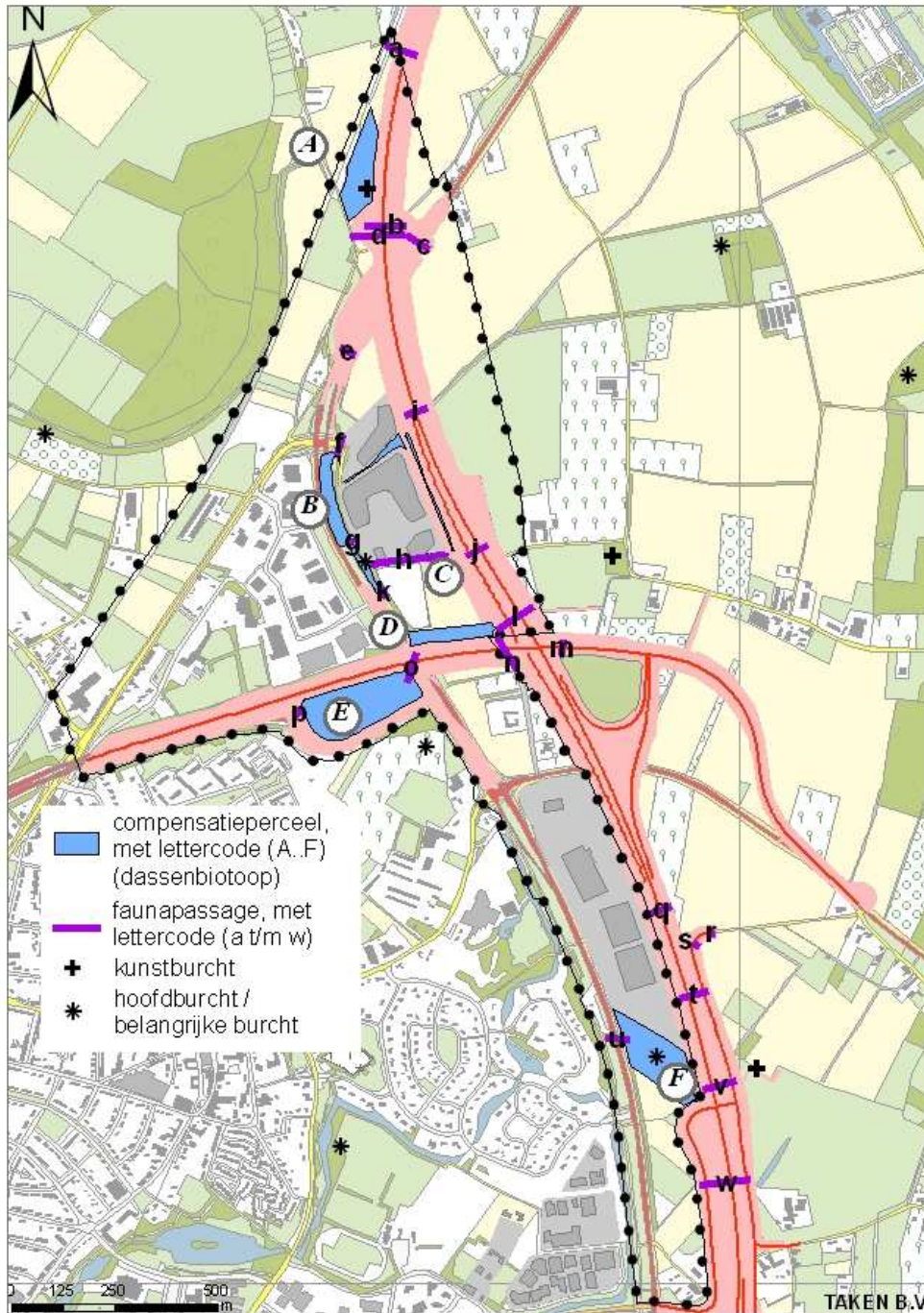
In onderstaand overzicht (tabel 2) zijn de faunapassages aangegeven, welke door dassen worden benut. Figuur 5 geeft de locaties visueel weer. Sommige passages zijn niet als faunapassage bedoeld, maar worden wel door dassen benut (nummers o en s). In tunnel k stond een beetje water (februari 2010); door het zand bij de ingang weg te halen, is dit probleem eenvoudig op te lossen. Voor het overige functioneren de tunnels goed.

tabel 2

Overzicht van faunapassages binnen het plangebied en in de directe omgeving

Toelichting: tussen haakjes de passages, welke direct buiten het plangebied liggen

Letter	Locatie	Lengte (m)	Aard	Gebruik door de das
a	A73 plus spoorlijn (Broekhin Noord)	84	dassentunnel	niet geïnspecteerd
b	A73, Broekhin Noord	100	wildviaduct	goed belopen
c	N271, Leygraaf	65	ecoduiker	goed belopen
d	A73 + Broekhin Noord, Leygraaf	135	ecoduiker	zeer goed belopen
e	N271, Broekhin Noord	40	ecotunnel	zeer goed belopen
f	Schaarbroekerweg	52	dassentunnel	goed belopen
g	fietspad naar Retailpark	7	dassentunnel	goed belopen
h	Retailpark, ecozone-zuid	190	5 dassentunnels	matig belopen
i	A73, Retailpark-noord	60	dassentunnel	goed belopen
j	A73, Retailpark-zuid	60	dassentunnel	goed belopen
k	ontsluitingsweg Retailpark	30	dassentunnel	goed belopen
l	bij viaduct A73/N280-oost	105	ecoduiker	goed belopen
(m)	N280-oost, lus oost	35	dassentunnel	goed belopen
(n)	bij viaduct A73/N280-oost	95	ecotunnel	goed belopen
o	bij viaduct Wirosingel/N280-oost	80	afwateringsduiker	zeer goed belopen
p	toerit N280-oost, lus west	30	dassentunnel	belopen
(q)	A73, Laatweg	52	dassentunnel	goed belopen
(r)	Laatweg	20	dassentunnel	soms belopen
(s)	Laatweg	20	afwateringsduiker	zeer goed belopen
(t)	A73, tegenover tankstation	72	dassentunnel	zeer goed belopen
u	Wirosingel, bij tankstation	55	dassentunnel	zeer goed belopen
(v)	A73, bij kunstburcht I6A	85	dassentunnel	zeer goed belopen
(w)	A73, Spik	120	dassentunnel	goed belopen

figuur 5: Voorzieningen voor de das (faunapassages) en compensatiepercelen

KNELPUNTEN

Door het ontbreken van adequate voorzieningen op sommige plekken vallen in en om het plangebied regelmatig verkeersslachtoffers onder de das. Dit is op zich niet ongewoon, want al lange tijd is bekend dat het wegverkeer in Nederland een hoge tol van de dassen eist¹. Figuur 1 toont de verspreiding van slachtoffers vanaf januari 2007 tot en met december 2009.

Op dit moment vormt de oude Elmpsterweg, die parallel loopt met de nieuw aangelegde N280-oost, de gevaarlijkste weg voor de das in Roermond-oost. Alleen al in 2009 zijn op deze weg 20 dode dassen geteld.

Binnen het plangebied vormt de Wirosingel ter hoogte van landgoed Tegelarje een knelpunt. Hier zijn eveneens diverse slachtoffers gevallen in de afgelopen drie jaar. Verder zijn ter hoogte van burcht 16 nog enkele slachtoffers gevallen op de Wirosingel. Hier werden voorheen regelmatig dode dassen van de weg afgehaald en daarom heeft de gemeente Roermond begin 2003 een dassentunnel aangelegd nabij het tankstation. Deze tunnel functioneert prima, maar tijdens een wegreconstructie waarbij het dassenraster tijdelijk verwijderd was, zijn er in april 2008 twee slachtoffers gevallen.

COMPENSATIE

In onderstaande tabel 3 is een overzicht gegeven van de inmiddels gerealiseerde compensatie binnen het plangebied. De betreffende gebiedjes zijn aangegeven op figuur 5 met een lettercode. Deze code correspondeert met die in tabel 3. In totaal is er binnen het plangebied ruim 8 ha voor de das gecompenseerd. Daarbij is in het geval van burchtgebied 16 niet echt sprake van een compensatie, maar dit gebied was aanvankelijk wel aangewezen voor een stedelijke invulling.

tabel 3

Overzicht compensatie voor de das binnen het plangebied

Lettercode	Omschrijving	Opp_ha
A	compensatieperceel Broekhin noord voor Retailpark	1,33
B	dassenbiotoop Wirosingel/Schaarbroekerweg	0,90
C	ecologische verbindingzones Retailpark	0,47
D	lus N280-west	2,80
E	talud N280-oost	0,68
F	burchtgebied 16	2,01
<i>totaal</i>		<i>8,19</i>

¹ Broekhuizen, S., G.J.D.M. Müskens & K. Sandifort. 1994. *Invloed van sterfte door verkeer op de voortplanting bij dassen*. IBN-rapport 055. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen.